

تحولات جایگاه مفهوم بزه دیده در آیین دادرسی کیفری ایران و فرانسه

سیروس پارسا^{۱*}، مجید رحمانی^۲

^۱ دانشجوی مقطع کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد نورآباد ممسنی

^۲ استادیار و هیات علمی گروه حقوق جزا و جرم شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد نورآباد ممسنی

چکیده

در پژوهش حاضر به بررسی تحولات جایگاه مفهوم بزه دیده در آیین دادرسی کیفری ایران و فرانسه پرداخته ایم روش اجرای این پژوهش توصیفی، کتابخانه ای بوده است تا قبل از پیدایش رشته ای به نام جرم‌شناسی آنچه که بیشتر مورد توجه دستگاه عدالت کیفری قرار داشت، پدیده مجرمانه بود. مطالعه نقش بزه دیده و جایگاه حمایتی اختصاص یافته به آن در قانون آئین دادرسی کیفری ایران و مطالعه تطبیقی آن با قانون آئین دادرسی کیفری فرانسه از یک طرف کمبودهای موجود در قانون آئین دادرسی کیفری ایران در زمینه حمایت از انواع بزه دیدگان، بویژه حمایت از بزه دیدگان را آشکار می سازد و از طرف دیگر ضرورت پیش بینی تاسیس های ویژه ای را در این زمینه آشکار می سازد. نکته دیگر آنکه مطالعه تاسیسات موجود در قانون آئین دادرسی کیفری ایران از یک دیدگاه بزه شناسی علمی توانمندی های این قانون را روشن ساخته و جایگاه اصلی این تاسیسات را در حقوق ایران معین می سازد. در نظام حقوق کیفری فرانسه، بزه دیده بیش تر در قالب مدعی خصوصی وارد دعوی کیفری می شود و حق درخواست مجازات بر عهده دو لت است. علاوه بر این، انجمن هایی که در زمینه های خاص تشکیل شده اند مانند انجمن های حمایت از کودکان یا زنان که پنج سال از تشکیل آن ها گذشته است نیز می توانند به نمایندگی از بزه دیده جهت درخواست جبران ضرر و زیان وارد فرایند کیفری شوند. در نتیجه در نظام کیفری ایران، بزه دیده فراتر از شاهد عمل می کند و حتی می توان گفت که چون قوانین کیفری ایران ریشه در دستورات شرع مقدس اسلام دارند در جرایم حق الناس، بزه دیده تصمیم گیرنده اصلی است. در این جرایم بزه دیده نقش شروع کننده دعوی را بر عهده دارد و اگر دعوی را شروع نکند، الزامی به تعقیب از طرف حکومت نیست و چنانچه گذشت کند تعقیب متوقف می شود.

واژه‌های کلیدی: بزه، بزه دیده، آیین دادرسی کیفری، حقوق ایران و فرانسه.

مطالعات علوم سیاسی، حقوق و فقه

دوره ۴، شماره ۱، بهار ۱۳۹۷، صفحات ۱۷۳-۱۵۶